VIDU S17-2/3/4-1

වෛද්‍යවරයා, රෝගියා සහ ඖෂධවේදියා අතර අන්‍යෝන්‍ය සබඳතාවය වැඩි දියුණු කළ හැකිද?

වෛද්‍ය ආර්.එල්. ජයකොඩි
ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය
භිෂග්වේද අංශය, වෛද්‍ය පීඨය
කොළඹ *8.*

හැඳින්වීම

රෝගියෙකු වෛද්‍යවරයෙකු ගෙන් ප්‍රතිකර්ම පතන විට ඔවුන්ගේ හමුව සාමාන්‍යයෙන් අවසන් වන්නේ රෝගියාට නියමිත බෙහෙත් වට්ටෝරුවක් දීමෙනි. ඖෂධ ලබා ගැනීම සඳහා මෙම තුණ්ඩුව ඖෂධවේදියා වෙත දිය යුතුය. මේ අනුව පැහැදිලි වන පරිදි, කිසියම් රෝගයකට ඖෂධ ලබා ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේදී පාර්ශවයන් තුනක්, එනම් වෛද්‍යවරයා, රෝගියා හා ඖෂධවේදියා ඊට සම්බන්ධ වේ. රෝගියාට උපරිම ප්‍රයෝජන අත්වීම සඳහා මෙම පාර්ශවයන් තුන අතර මහා සන්නිවේදනයක් නොහොත් අදහස් හුවමාරුවක් තිබීම වැදගත් වෙයි.

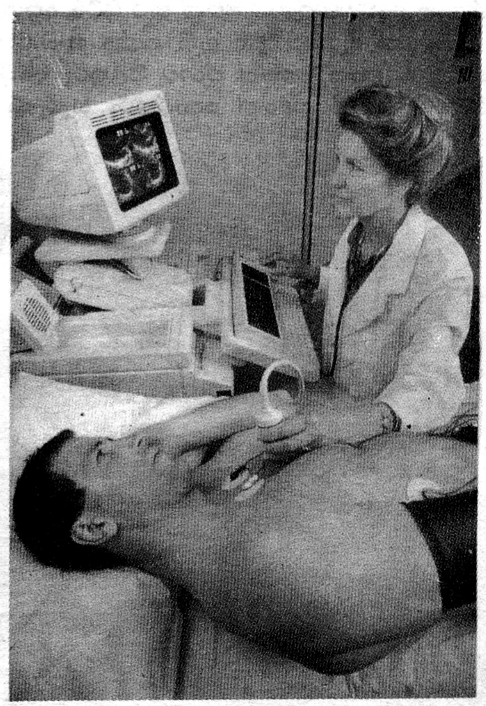

රෝගියා පරීක්ෂණය සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු හමුවූ විට, රෝග විනිශ්චය කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයා රෝගියාගෙන් තොරතුරු ලබාගනී. රෝගියාට දෙනු ලබන ප්‍රතිකර්ම රෝග විනිශ්චය මත රඳා පවතින හෙයින්, රෝග විනිශ්චය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය වැදගත් වේ. රෝග විනිශ්චය කරා ප්‍රවිෂ්ඨ වීමේදී, සෑම වෛද්‍යවරයෙකුටම තමාට ආවේනික වූ ක්‍රමයක් ඇත. ඒ ඒ වෛද්‍යවරයාට විශේෂ වූ වෙනස්කම් තිබුණද, පොදුවේ ගත් කල රෝග විනිශ්චය කරීමේ ක්‍රියාවලියට ඇතුලත් වන්නේ රෝගයේ ඉතිහාසය දැනගැනීම, ශාරීරික පරීක්ෂාව හා අදල අවශ්‍ය පරීක්ෂණ පැවැත්වීමයි. මෙම අංශයන්හි වැදගත්කම අවධාරණය කිරීම සඳහා විශේෂණ පදද යොදනු ලැබේ. (උදා: සුපරීක්ෂාකාරී හෝ සවිස්තර රෝග ඉතිහාසය, පූර්ණ නොහොත් තියුණු ශාරීරික පරීක්ෂාව සහ අදල පරීක්ෂණ.)

ඇතැම් රෝගී තත්ත්වයනට අදල රෝග විනිශ්වය ප්‍රධාන වශයෙන් රෝග ඉතිහාසය මත පදනම් වී සිදු කෙරෙන අතර, තවත් සමහර රෝග වලදී රෝග ඉතිහාසයෙන් එතරම් සහායක් නොලැබේ. ශාරීරික පරීක්ෂාවෙන් රෝග විනිශ්වයට වැදගත් සාක්ෂි ලැබේ. ඉතිහාසයෙන් හා ශාරීරික පරීක්ෂාවෙන් එතරම් පිටුවහලක් නොලැබෙන අවස්ථාවන්හිදී, අදල පරීක්ෂණ (රුධිර හා මුත්‍රා පරීක්ෂාව, X-කිරණ ජායාරූප යනාදී වශයෙන් වූ) මගින් රෝග විනිශ්වය සිදු කෙරේ.

වෛද්‍යවරයා විසින් විමසනු ඇතැයි අපේක්ෂා කල හැකි ප්‍රශ්න කිහිපයකට නිවැරදි පිළිතුරු කල් තියාම සූදනම් කරගෙන සිටීමෙන්, වෛද්‍යවරයාට සහායවීමට රෝගියෙකු වශයෙන් ඔබට පිළිවන. කිසියම් තොරතුරක් ඔබ නිශ්චිතව නොදන්නේ නම් ඒ බැව් නොසඟවා පැවසීම වඩා සුදුසුය. එසේම ඔබගේ නිවසේ ඇති, රෝගයට අදල යැයි සැලකිය හැකි ලියකියවිලි කල් තියා පරීක්ෂා කිරීමද, ගොනුකර තැබීමද රෝගියෙකු වශයෙන් ඔබ අතින් ඉටුවිය යුතු කාරියකි.

වෛද්‍යවරයාට තොරතුරු සැපයීම

අතීත සහ වර්තමාන වෛද්‍ය ඉතිහාසය, දැනට ඇති රෝග ලක්ෂණ හා ඒවායේ වර්ධනය, ඔබ දුම්බොන්නෙක් හා මත්පැන් පානය කරන්නෙක්ද නැතිද යන වග, ලබාදී ඇති එන්නත්, කලින් කරනා ලද සැත්කම්, පාරම්පරික නැතහොත් ආරයට එන රෝග යනාදිය පිළිබඳව වෛද්‍යවරයා ඔබෙන් විමසනු ඇත. රෝග විනිශ්වය කාඩ්පත්, එන්නත් කාඩ්පත් වැනි දෑ ඔබ වෙත ඇත්නම් ඒවා වෛද්‍යවරයාට පෙන්විය යුතුය. ඔබට වැළදී ඇති රෝගයට සමාන රෝග (බෝවෙන රෝග) වැළඳුන අයෙකු සමග යම් සම්බන්ධතාවක් පැවතියේ නම් ඒ බව වෛද්‍යවරයාට දැනුම් දිය යුතුය. උණ රෝගයක් වැළඳුණු අවස්ථාවකදී, මැලේරියා උණ සහිත ප්‍රදේශයන්හි කෙරුණු ගමන් බිමන් වෙතොත් ඒ ගැන වෛද්‍යවරයාට මතක් කර සිටීම අතිශයින්ම වැදගත්ය. ඔබගෙන් ඇසීමට ඉඩ ඇති ප්‍රශ්න සංඛ්‍යාව අති විශාලය. මෙහිදී වැදගත් වන්නේ ඒවාට පිළිතුරු දීමට ඔබ සූදනම්ව සිටීමයි. ඉහත සඳහන් තොරතුරු හැරුණු විට, ඔබගේ ජීවිතයට බලපෑ හැකි ඇතැම් විශේෂ කරුණු පිළිබඳව ද වෛද්‍යවරයාට මතක් කල යුතුය.

එවැනි කරුණු කිහිපයක් මෙසේයි:

* ඇසට දමන දියර, සමෙහි ගල්වන ක්‍රීම් වර්ග, අජීර්ණ පෙති යනාදී වශයෙන් වූ ඔබ විසින් දැනට භාවිතා කරනු ලබන සියළුම ඖෂධ. (වෛද්‍යවරයා විසින් දිගටම නියම කරනු ලබන ඇතැම් ඖෂධ, ඔබට දැනට ගන්නා ඖෂධ සමග අන්තර් ක්‍රියා කිරීමෙන් අහිතකර බලපෑම් ඇති වීමට ඉඩ ඇත.)

* ඖෂධ, ආහාර හෝ වෙනත් ද්‍රව්‍යයනට දක්වන ආසාත්මිකතාවයන්. (Allergy) (ඔබගේ ආසාත්මිකතාවයන් පිළිබඳ තොරතුරු අඩංගු කාඩ්පත් කිසිවක් වේ නම් ඒවා නොවරදවාම වෛද්‍යවරයාට පෙන්වන්න. ඇතැම් ආසාත්මික ප්‍රතික්‍රියාවන් නිසා අනිටු ප්‍රතිඵල ඇතිවීමට ඉඩ ඇති බැවින් මෙය බෙහෙවින් වැදගත් වේ.)

ඔබ ගර්භණීව සිටින්නේ නම් හෝ
ඔසප්වීමේ කාල පරිච්ඡේදයක්
අත්හැරී ඇත්නම් හෝ
ගර්භණී වීමට අපේක්ෂා
කරන්නේ නම් හෝ
එසේත් නැතිනම් තම දරුවාට
මව්කිරි දෙන්නේ නම් හෝ
ඒ ගැන වෛද්‍යවරයාට
නොවරදවාම දැනුම් දෙන්න.
ඔබේ ගර්භණී බව
වෛද්‍යවරයා දැනගත් විට,
ඒ කාලය තුලදී භාවිතා
නොකල යුතු ඇතැම් ඖෂධ වර්ග
නියම කිරීමෙන් වලකිනු ඇත.

* දියවැඩියාව, අධි රුධිර පීඩනය, ඇදුම, රූමැටික හෘද රෝග වැනි නිදන්ගත රෝග. (මෙවැනි නිදන්ගත රෝග පිළිබඳව විමසීමට වෛද්‍යවරයාට අමතක වී නම් ඒ ගැන ඔහුට මතක් කර දිය යුතුය.)

* ගර්භණී බව, ඔසප්වීම පමා වීම හා දරුවන්ට මව්කිරි පෙවීම. (ඔබ ගර්භණීව සිටින්නේ නම් හෝ ඔසප්වීමේ කාල පරිච්ඡේදයක් අත්හැරී ඇත්නම් හෝ ගර්භණී වීමට අපේක්ෂා කරන්නේ නම් හෝ එසේත් නැතිනම් තම දරුවාට මව්කිරි දෙන්නේ නම් හෝ ඒ ගැන වෛද්‍යවරයාට නොවරදවාම දැනුම් දෙන්න. ඔබේ ගර්භණී බව වෛද්‍යවරයා දැනගත් විට, ඒ කාලය තුළදී භාවිතා නොකළ යුතු ඇතැම් ඖෂධ වර්ග නියම කිරීමෙන් වළකිනු ඇත. තමන් ගැබ් ගෙන ඇත්දැයි නිශ්චිතව නොදන්නා ගර්භණී සමයේ ආරම්භක කාලයේදී, තමනට දෙනු ලබන ඖෂධ නිසා කලබලයට පත්වන කතුන් කොතෙකුත් දක්නට ලැබේ. වෛද්‍යවරුනට තම තත්ත්වය මතක් කර දීමෙන් මෙබඳු අවස්ථා මගහැරීම වඩා සුදුසුය.)

ඉහත සඳහන් කරුණු පිළිබඳව විමසීම වෛද්‍යවරයා සතු යුතුකමක් වෙයි. එහෙත් එහි අහිතකර බලපෑමක් ඇතිවූ විටෙක පීඩා විඳින්නේ ඔබ බැවින්, වෛද්‍යවරයාට ඒ පිළිබඳ මතක් කිරීමට ඔබද ඉදිරිපත් විය යුතුය. මෙම කරුණු ඔබ නිතිපතා ප්‍රතිකාර ගන්නා වෛද්‍යවරයාට පමණක් නොව සෙසු සියළුම වෛද්‍යවරුන්ටද (උදා: දන්ත වෛද්‍යවරුන්, හදිසි අනතුරු අංශයේ වෛද්‍යවරුන්) මතක් කර දීම වැදගත් වේ.

වෛද්‍යවරයා ගෙන් තොරතුරු ලබා ගැනීම

ඇතැම් වෛද්‍යවරු රෝගීනට තොරතුරු රාශියක් ලබා දෙන අතර, තවත් සමහරෙක් එසේ නොකරති. රෝගියාගේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් බලන විට තොරතුරු ලබා ගැනීමේ සාර්ථකම ක්‍රමය වෛද්‍යවරයාගෙන් විමසීමයි. ලාංකික සංස්කෘතියට අනුව, මේ අන්දමට ප්‍රශ්න ඇසීමෙන් වෛද්‍යවරයා උදහස් වනු ඇතැයි ඇතැම් රෝගීහු සිතති. එහෙත් ප්‍රශ්න නොවිමසා සාවද්‍ය යමක් කරනවාට වඩා, ප්‍රශ්න අසා දැනගෙන නිවැරදි දෙය කිරීම වඩා සුදුසුය. ඔබගේ රෝගය පිළිබඳව වෛද්‍යවරයා ගෙන් ඇසිය යුතු ප්‍රශ්න බොහෝය. ඔබට නියම කිරීමට ඇති ඖෂධ පිළිබඳව විමසිය යුතු ප්‍රධාන ප්‍රශ්න කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ. දෙනු ලබන ඖෂධය අනුව, මෙහි සඳහන් කරුණු එකක් හෝ වැඩි ගණනක් දැන ගැනීම අතිශයින් වැදගත් විය හැකිය.

* ඖෂධයේ ජාන නාමය (Generic name) සහ වෙළඳ නාමය (Trade name)

* ගත යුතු මාත්‍රාව (Dose), සංඛ්‍යාතය (Frequency) සහ කාල පරිච්ඡේදය.

* ඖෂධ ගැනීම පිළිබඳ විශේෂ උපදෙස්. (උදා: කෑමට පෙර, නින්දට පෙර යනාදී වශයෙන්)

* සුලභව ඇතිවන අතුරු ප්‍රතිඵලයන් : ඒ අතුරින් වෛද්‍යවරයා වෙත කඩිනමින් දැනුම් දිය යුතු ඒවා.

* ඖෂධ ගන්නා විට අත්හල යුතු හෝ ප්‍රවේසම් විය යුතු ක්‍රියාකාරකම්. (උදා: මෝටර් රථ පැදවීම, යන්ත්‍ර ක්‍රියා කරවීම යනාදී වශයෙන්)

* කොතරම් ඉක්මණින් ප්‍රතිචාරයක් අපේක්ෂා කළ හැකිද? තත්ත්වය යහපත් නොවේ නම් උපදෙස් පැතිය යුත්තේ කිනම් අවස්ථාවකදී ද?

ඇතැම් රටවල වෛද්‍යවරු මෙම කරුණු දැනුම් දීමේ පහසුව තකා ආකෘති පත්‍ර මුද්‍රණය කර තබති. මෙම පිළිවෙත ශ්‍රී ලංකාවේද අනුගමනය කිරීමට දිරි ගැන්විය යුතුය.

ඖෂධ වට්ටෝරුව (Prescription)

ඖෂධ වට්ටෝරුව මගින්, නිකුත් කළ යුතු බෙහෙත් ගැන ඖෂධවේදියාට ලිඛිත උපදෙස් ලැබේ. බෙහෙත් වට්ටෝරුව කියැවීමට හැකි පරිදි පැහැදිලිව ලිවීම ඉතා වැදගත්ය. අවාසනාවකට මෙන්, ඖෂධ වට්ටෝරු බොහෝ විට ලියා ඇත්තේ කියැවිය නොහැකි අයුරිනි. මෙය සැබවින්ම අනතුරුදායක විය හැකිය.

ඕස්ට්‍රේලියාවේ එක් රෝගී කාන්තාවකට "කොන්කෝඩින්" (CONCORDIN) නැමති ඖෂධය නියම කරන ලදී. මෙය අවපාතය (Depression) සඳහා භාවිතා කරනු ලබන "නෝර් ට්‍රිප්ටලින්" (Nortriptyline) නැමති ඖෂධයේ වෙළඳ නාමයයි. එහෙත් ඇයට නිකුත් කරන ලද්දේ "කුමඩින්" (Coumedin) නැමති ඖෂධයයි. එය රුධිරය තුනී කිරීම සඳහා භාවිතා වන "වෝෆරින්" (Warfarin) නැමති ඖෂධයේ වෙළඳ නාමයයි. රෝගියාගේ අවපාතය යහපත් අතට හැරෙනු වෙනුවට, අධික ලෙස අභ්‍යන්තර රුධිර වහනය හට ගැනීමෙන් ඇයගේ ජීවිතයට පවා අනතුරු එල්ල විය. භාග්‍යයකට මෙන් ඇය නොමැරී ජීවත් වූවාය. මෙම සිද්ධිය අධිකරණය වෙත ගෙන යනු ලැබූ අතර, ඖෂධ වට්ටෝරුවෙහි අත් අකුරු නොපැහැදිලිව තිබූ හෙයින් ප්‍රශ්නය අධිකරණයෙන් බැහැරව සමථයකට පත් කර ගන්නා මෙන්, ඕස්ට්‍රේලියානු වෛද්‍ය ආරක්ෂක සංගමය විසින් වෛද්‍යවරයාට උපදෙස් දෙන ලදී.

වෛද්‍යවරුන්ගේ අපැහැදිලි අත් අකුරු අහිතකර ලෙස බලපාන්නේ බෙහෙත් වට්ටෝරු වලට පමණක් නොවේ. වරක් යුරෝපීය රටක වෛද්‍යවරු වෘත්තීය සමිති ක්‍රියා මාර්ගයක නියැළෙමින් සටන් පාඨ සහිත පුවරු ඔසවා ගෙන ගියහ. එහෙත් ඒවායේ අකුරු කෙතරම් අපැහැදිලි වීද යත්, එම දැන්වීම් කියවීමට බලා සිටින්නවුනට බෙහෙවින් දුෂ්කර විය.

අත් අකුරුවල වැදගත්කම මෙම උදාහරණයන් දෙකෙන් පැහැදිලි වෙයි. ඖෂධවල නම් ලිවීමේදී සමහර වෛද්‍යවරු ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ ලොකු (කැපිටල්) අකුරු භාවිතා කරති. ඒ තුළින් වැරදීම් බොහෝ දුරට අඩු කරගත හැකි බැවින්, මෙය සුදුසු ක්‍රමයකි.

ඖෂධවේදියා සමග වන අන්තර්-සබඳතාවය

වෛද්‍යවරයා නිපුණ පුද්ගලයෙකු වන්නා සේම ඖෂධවේදියාද ස්වකීය වෘත්තියෙහි මනා නිපුණත්වයක් ලැබූ අයෙක් වෙයි.

නිවැරදි රෝග
විනිශ්චයකට එළැඹී,
නිවැරදි ප්‍රතිකාර
ලබාදීම සඳහා,
වෛද්‍යවරයා හා රෝගියා අතර
මනා සන්නිවේදනයක් පැවතීම
අතිශයින් වැදගත් වේ.
ඖෂධ ගැන
සලකා බැලිය යුත්තේ
ඒවා භාවිතයට අදාල
තොරතුරු සමගය.
ඖෂධ භාවිතය
පිළිබඳ රෝගියාට
මනා අවබෝධයක් ලබා දීම,
වෛද්‍යවරයා හා
ඖෂධවේදියා
යන දෙදෙනාගේම
යුතුකමක් වෙයි.
විවිධ ප්‍රශ්න ඉදිරිපත්
කිරීම තුළින් නිවැරදි
ඖෂධ භාවිතය
පිළිබඳව
දැනුවත් වීමට
රෝගියාද
මැලි නොවිය යුතුය.

ඖෂධ නිකුත් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පුහුණුව ඔවුනට ලබාදී ඇත. ඖෂධ පිළිබඳ සමහර කරුණු සම්බන්ධයෙන් වෛද්‍යවරුනට වඩා වැඩි දැනුමක් ඖෂධවේදීනට තිබිය හැකි බව අවබෝධ කොට ගත යුතුය. උදහරණ වශයෙන්, කිසියම් ඖෂධයකට ඇති විවිධ වෙළඳ නාමයන්, පෙති සහ කරල් වල ප්‍රබලතාවයන්, ඖෂධ ගබඩා කර තැබීම වැනි කරුණු පිළිබඳව රෝගියාට පහදදීමට ඖෂධවේදියාට වැඩි හැකියාවක් ඇත්තේය.

ඔබට ඖෂධ කිහිපයක් නියම කළවිට, ඖෂධවේදියා ලවා ඒවා වෙන වෙනම හඳුනාගත යුතුය. ඇතැම් විට ලිඛිත සටහන් සකස් කර ගැනීම වඩාත් සුදුසුය. පැණි වර්ග හා තරල නැවත සකස් කර ගැනීම, කාමර උෂ්ණත්වයේදී ඖෂධයේ ස්ථායීතාවය, ශීතකරණයක තැබීමේ අවශ්‍යතාවය, ගබඩා කර තබා ගතහැකි කාලය, ඖෂධය අඩංගු බඳුනක (උදා: ඇසට හෝ කණට දමන බිංදු, සමෙහි ගල්වන ක්‍රීම්) මුද්‍රාව ඉවත් කල පසු එය භාවිතා කළ හැකිකාලය වැනි කරුණු ඖෂධවේදියා වෙතින් දැන ගත හැකිය.

ඖෂධ වට්ටෝරුවක් කියවන විට, කළ යුත්තේ කුමක්ද යන්න පිළිබඳව ඖෂධවේදියාගේ සිතෙහි කිසිදු සැකයක් ඇති නොවිය යුතුය. ඖෂධ නාමය, එහි ප්‍රබලතාව, ප්‍රතිකර්ම කළ යුතු කාල පරිච්ඡේදය, නිකුත් කළ යුතු මුළු ඖෂධ ප්‍රමාණය වැනි කරුණු ගැන කිසියම් සැකයක් ඇත්නම්, වෛද්‍යවරයා ගෙන් ඒ පිළිබඳව විමසීමට ඖෂධවේදියාට පුළුවන. බෙහෙත් වට්ටෝරුවල ඇති සැක සහිත තැන් පැහැදිලි කර ගැනීම සඳහා ඖෂධවේදීන් දුරකතනයෙන් අමතන ලද අවස්ථාවන්, බටහිර රටවලදී බෙහෙත් නියම කිරීමේ අත්දැකීම් ඇති වෛද්‍යවරුන්ගේ මතකයට නැගෙනු ඇත.

වෛද්‍යවරයා විසින් දෙන ලද උපදෙස් හා ඖෂධවේදියාගේ උපදෙස් අතර වෙනස්කම් ඇත්නම්, වහාම ඔබේ වෛද්‍යවරයා ගෙන් විමසා එම වෙනස්කම් පැහැදිලි කර ගන්න.

සාරාංශය

නිවැරදි රෝග විනිශ්චයකට එළැඹී, නිවැරදි ප්‍රතිකාර ලබාදීම සඳහා, වෛද්‍යවරයා හා රෝගියා අතර මනා සන්නිවේදනයක් (නැතහොත් අදහස් හුවමාරුවක්) පැවතීම අතිශයින් වැදගත් වේ. ඖෂධ ගැන සලකා බැලිය යුත්තේ ඒවා භාවිතයට අදල තොරතුරු සමගය. මෙම තොරතුරු නොමැති විට ඖෂධයන්හි ඇති ප්‍රයෝජනය අල්පය. ඇතැම් විට එය අනතුරුදායක වීමටද ඉඩ ඇත. ඖෂධ වට්ටෝරුවෙහි සඳහන් උපදෙස් ඖෂධවේදියාට පැහැදිලි විය යුතුය. ඖෂධ භාවිතය පිළිබඳ රෝගියාට මනා අවබෝධයක් ලබා දීම, වෛද්‍යවරයා හා ඖෂධවේදියා යන දෙදෙනාගේම යුතුකමක් වෙයි. විවිධ ප්‍රශ්න ඉදිරිපත් කිරීම තුළින් නිවැරදි ඖෂධ භාවිතය පිළිබඳව දැනුවත් වීමට රෝගියාද මැලි නොවිය යුතුය.